Uitvoeringsplan Vitaal Landelijk Gebied 2025-2040

LAND VAN CUIJK

Inleiding

De visie ‘Vitaal landelijk gebied’ biedt een breed perspectief op ons landelijk gebied. Het is een document met impact. We hebben het grootste buitengebied van Brabant. Onze gemeente beslaat maar liefst 35.000 hectare. Daarvan is 80 % landelijk gebied.

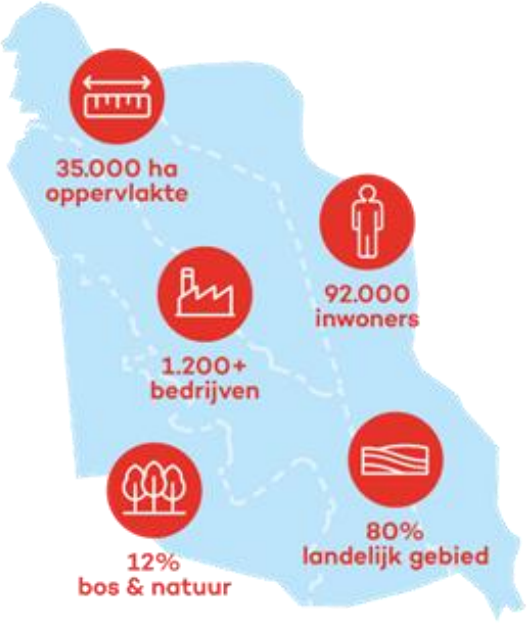

De ontwikkelingen in de agrarische sector, in combinatie met nieuwe ruimteclaims voor duurzame energie, klimaat(adaptatie), natuur en biodiversiteit, woningbouw, de wens om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te versterken en de toeristische beleving te vergroten, vormen aanleiding voor een ingrijpende transitie van het landelijk gebied.

Deze transitie is één van de prioritaire opgaven voor de gemeente.

De gemeenteraad heeft daarbij een duidelijke ambitie geformuleerd: “*De raad wil invulling geven aan een vitaal en duurzaam landelijk gebied. In dat gebied blijft ruimte voor vitale landbouw met een goed economisch perspectief voor ondernemingen die ook werken aan een gezonde leefomgeving”. We zijn daarbij afhankelijk van landelijke en provinciale kaders en zoeken daarin vooral naar ‘wat wél mogelijk is*’.

Visie en focus

In de visie Vitaal Landelijk Gebied zijn de doelstelling uit de Natuurvisie, de visies op Klimaat, duurzaamheid en energie en het Perspectief Landbouw integraal tegen elkaar afgewogen.
Op basis van de specifieke kenmerken van 4 verschillende deelgebieden is ook een ruimtelijke vertaling gemaakt, die dient als bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

Vitaal landelijk gebied 2040

- **Een sterke, duurzame en gevarieerde landbouweconomie.**
- **We worden koploper in innovatieve en duurzame vormen van landbouw.**
- **Gezond en aantrekkelijk woon- en werkklimaat vanuit een sterke sociale basis.**
- **Robuuste natuurgebieden met een hoge biodiversiteit**

Verder draagt ons landelijk gebied bij aan:

- Onze ambitie om energieneutraal te worden in 2045. We maken ruimte voor de opwek van hernieuwbare energie en kiezen daarbij een mix aan energievormen.
- Het voorkomen van wateroverlast en tekort door (langer) vasthouden van water in ons gebied.
- Het verhogen van de biodiversiteit.
- Het versterken van de toeristisch recreatieve aantrekkelijkheid van onze gemeente.
- De brede welvaart van onze inwoners. Dat betekent dat inwoners zich prettig kunnen blijven voelen in hun omgeving, ondanks veranderingen die er op hun afkomen.

Van visie naar uitvoering

We geven uitvoering aan de visie door opgave gericht te werken. We zoeken naar synergie en meekoppelkansen. We verbinden ontwikkelingen op het gebied van natuur, landbouw en klimaat met elkaar, zodat ze elkaar versterken. We jagen gewenste ontwikkelingen en experimenten aan en voeren ondersteunende activiteiten uit.
We zoeken daarbij nadrukkelijk de samenwerking op met de samenleving, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. We sluiten aan bij activiteiten die plaatsvinden bij bestaande samenwerkingsverbanden in de regio en bij andere overheden.

Bij de visies op klimaat, duurzaamheid en energie, de natuurvisie en het perspectief landbouw zijn uitvoeringsplannen vastgesteld. De sectorale uitvoeringsplannen dragen gezamenlijk bij aan het bereiken van de doelen in de visie Vitaal Landelijke Gebied. In dit uitvoeringsplan richten we ons alleen op de activiteiten die we aanvullend of ondersteunend daaraan gaan uitvoeren.

Activiteiten vitaal landelijk gebied 2040

1 Primaire doelstellingen

Gericht op de doelen in de visie ‘Vitaal landelijk gebied

2 1 + 1 = 3: Meekoppelkansen & integraliteit

Gericht op het bereiken van doelen in meerdere sectorale visies, waarvan het slimmer of efficiënter is om ze integraal, gezamenlijk uit te voeren

3 Aanjagen & Experimenteren

Gericht op het bereiken van doelen waarvoor aanjagen vanuit de opgave nodig is. Bijvoorbeeld omdat er (nog) geen capaciteit of geen logische plek voor is.

4 Ondersteunend voor de uitvoering

Randvoorwaardelijk voor doelen uit de visie Vitaal landelijk gebied en/of meerdere sectorale visies.

Middelen & capaciteit

De activiteiten passen binnen het reguliere budget Vitaal Landelijk Gebied en via de kadernota 2024 en 2025 toegezegde middelen.

Voor sommige projecten is co-financiering of subsidie beschikbaar.

Sommige projecten vragen alleen personele inzet.

De genoemde bedragen zijn schattingen. (geen schotten)
Het college kan de middelen binnen beschikbare totaal budget anders (her)verdelen over de projecten

Uitvoeringsplan Vitaal Landelijk gebied in één oogopslag

Projecten in de sectorale uitvoeringsprogramma's

NATUUR/LANDSCHAP

Gezonde eco-systemen

Kwaliteit leefomgeving

Verhogen biodiversiteit

Groen-blauwe dooradering & natuurnetwerken

LANDBOUW

Ruimte voor ontwikkeling

Samen beleven

Innoveren & Inspiratie

Gezonde leefomgeving

ENERGIE/DUURZAAMHEID KLIMAAT

Duurzaam opwekken, energiebesparing & warmtetransitie

Schone leefomgeving & klimaatadaptatie

Circulaire economie

Aanjagen, experimenteren & netwerken

Innovatieteam

Datagedreven werken

Gezondheid

Veiligheid

Primaire doelstellingen Vitaal Landelijk Gebied

Uitwerken van gebiedspaspoorten deelgebieden

Regelgeving duurzame ontwikkeling

- VAB Beleid
- Menukaart veel voorkomende transities
- Nota van uitganspunten Landelijk gebied voor Omgevingsplan

Vitale Bodem, Schone lucht & Schoon water

Meekoppelkansen & integraliteit (1 + 1 = 3)

Grond en Waardeverwerving

NOVEX de Peel-Noordelijke Peelpoort

Regiodeal RNOB

Agro Natuur Wonen

Ondersteunend voor alle uitvoeringsplannen

Inspiratie & communicatie platform

Ondersteuningsteam Landelijk Gebied

Primaire doelstellingen Vitaal Landelijk Gebied

1.1 Regelgeving duurzame ontwikkeling

1.2 Wateroverlast & Waterbeschikbaarheid

Primaire doelstellingen Vitaal Landelijk Gebied

1.1

Regelgeving duurzame ontwikkeling

Ruimte geven voor ontwikkelingen die bijdragen aan verduurzaming en het vereenvoudigen van regelgeving, is een randvoorwaarde voor de transities in het landelijk gebied.

In bestemmingsplannen is nu weinig flexibiliteit ten aanzien van bouwhoogtes, bouwblokken en nieuwe functies. Benodigde procedures zijn lang en brengen veel kosten met zich mee.

Aanpak

VAB-beleid
Uitwerken ontwikkelingsmogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing en nieuwe economische activiteiten.

Menukaart gewenste ontwikkelingen
Uitwerken van veel gevraagde, gewenste ontwikkelingen, die via een kortere, goedkopere procedure worden gerealiseerd.

Uitgangspunten Omgevingsplan
Via een nota van uitgangspunten maken we een eerste voorzet voor een nieuwe regelset.

Met wie?

- Kernklankbordgroep (ZLTO, MvLvC, Waterschap e.a. stakeholders)
- Provincie

Planning

2025 en verder

Budget

- Budget: Vitaal Landelijk gebied (Kadernota 2025) €150.000 extra planjurist

Primaire doelstellingen Vitaal Landelijk Gebied

1.2

Wateroverlast & beschikbaarheid

We moeten voldoen aan de Europese KRW (Kaderrichtlijn Water). Deze is bedoeld om de waterkwaliteit te verbeteren en te beschermen.

In de visie Vitaal Landelijk gebied zetten we in op verduurzaming van de landbouwsector, robuuste natuurgebieden, meer biodiversiteit en een robuust watersysteem.

We gaan er van uit van het vermogen van de grond om water vast te houden wordt verbeterd door het verbeteren van de bodem.

Aanpak

Samen met het Waterschap onderzoeken we de waterkwaliteit binnen onze gemeente is en wat we binnen de kaders van onze bevoegdheden kunnen/ moeten doen om deze te verbeteren als dat nodig is.

- We werken we actief aan het beperken van water overlast en het watervasthoudend vermogen van de bodem.
- We verankeren de richtlijnen van de KRW in ons (toekomstig) beleid.
- We nemen de gevolgen voor de waterkwaliteit mee in afwegingen over ontwikkelingen en ruimte gebruik in het landelijk gebied

Met wie?

- Waterschap
- Ondernemers
- Rijkswaterstaat

Planning

2026 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied

Meekoppelkansen & Integraliteit

2.1 Strategisch grondbeleid

2.2 Agro Natuur Wonen

2.3 NOVEX de Peel

2.4 RegioDeal projecten

Meekoppelkansen & integraliteit

2.1

Strategisch grondbeleid

Als gemeente kunnen we gronden die in eigen handen inzetten om de transitie in het landelijk gebied te ondersteunen.

We kopen gronden aan voor de ontwikkeling van natuur. Via kavelruil en verkoop kunnen we zorgen dat de juiste bedrijven in het juiste gebied komen of agrariërs de mogelijkheid geven om te extensiveren.

Naast het inzetten van gronden voor het extensiveren, willen we het areaal aan pachtgronden in de gemeente vergroten.

Aanpak

Voor de aankoop van gronden voor uitbreiding van de natuur is een kavelruil werkgroep actief. Daar signaleren we ook kansen voor ontwikkelingen in de landbouw of energietransitie.

- We onderzoeken of ons grondbeleid voldoende ruimte en mogelijkheden biedt om onze doelen te bereiken
- We sluiten aan bij (beleids)ontwikkelingen op dit gebied bij diverse hogere overheden, andere gemeentes
- We maken gebruik van de kennis bij NOVEX de Peel (Sleutelproject grondbeleid)

Met wie?

- Andere overheden
- NOVEX de Peel
- Overige (markt)partijen

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied

Meekoppelkansen & integraliteit

2.2

AgroNatuurWonen

We zien steeds vaker initiatieven voor kleinschalig wonen in het buitengebied.

Vaak in combinatie met natuur(ontwikkeling), zorgactiviteiten of re-generatieve landbouw.

Wanneer deze initiatieven binnen de bestaande regelgeving moeilijk kunnen worden gerealiseerd onderzoeken we wat er wel mogelijk is.

We denken op regionale en provinciale schaal mee over nieuwe kaders en richtlijnen voor dit vraagstuk.

Aanpak

Onder regie van de gemeente Maashorst is een intentieovereenkomst opgesteld voor het borgen van de ambities en (ruimtelijke) kaders om AgroNatuurWonen te realiseren.
Verschillende gemeenten en de provincie zijn gevraagd deze overeenkomst te ondertekenen. Wij doen dat graag om ook met eigen initiatieven verder te kunnen, maar wachten de resultaten van het overleg met de provincie eerst af. Draagvlak bij hen en aanpassing regelgeving is immers noodzakelijk om initiatieven te kunnen laten slagen.

Met wie?

- Gemeente Maashorst
- Andere overheden RNOB

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied (€15.000)

Meekoppelkansen & integraliteit

2.3

NOVEX de Peel - Noordelijke Peelpoort

De Peel is door het rijk aangewezen als een van de zestien nationale aandachtsgebieden voor herinrichting. In NOVEX De Peel werken alle overheden, als één overheid, samen met de streek aan een duurzame toekomst voor de Peel. NOVEX staat voor extra uitvoeringskracht en de ambitie om als Rijk en regio samen te investeren in de toekomst van de streek.

Eén van de sleutelprojecten binnen NOVEX is project de *Noordelijke Peelpoort*. In het noordelijk deel van de Peel verkennen we een nieuwe balans tussen natuur en landbouw. Kan dit gebied zich ontwikkelen tot een innovatief landbouwgebied terwijl tegelijkertijd een verbetering van natuur- en leefomgevingskwaliteit plaatsvindt?

Aanpak

- Samen met gemeente Maashorst zijn we trekker van het gebiedsproces *de Noordelijke Peelpoort*
- We nemen actief deel aan projecten binnen NOVEX. We zoeken naar meekoppelkansen en zoeken actief de samenwerking op, die kan leiden tot het behalen van onze doelen.
- Namens RNOB zij we vertegenwoordigd in projecten en werkgroepen.

Met wie?

- Gemeente Maashorst,
- Andere overheden (NOVEX)
- Ondernemers & maatschappelijke Instellingen

Planning

2025 en verder

Budget

- NOVEX de Peel (Noordelijke Peelpoort)
- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied

Meekoppelkansen & integraliteit

2.4

RegioDeal RNOB

In Regio Deal Noordoost Brabant investeren rijk, provincie en regio samen meer dan 40 miljoen euro extra in de leefbaarheid en welvaart in onze regio. In ruim twee jaar tijd werken overheden, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners samen aan 'goed leven, fijn wonen en anders werken' in Noordoost-Brabant. Zo geven we samen duurzaam invulling aan een gezonde toekomst en bouwen we aan een sterke en veerkrachtige regio.

In de nieuwe Regio Deal stimuleren we een circulaire economie met als basis een krachtige primaire sector, een ecosysteem dat werkt aan duurzame voedselproductie - goed voor mens, dier en milieu - en een aantrekkelijk vestigingsklimaat

Aanpak

We doen actief mee in een aantal programma's die vanuit de regiodeal worden opgestart, zoals :

- Aanjagen baanbrekende, vraaggestuurde innovaties aan het begin van de voedselketen
- Versterken agrarische ondernemers
- Investeren in doorlopende leerlijn voedseleducatie
- Samenwerken in complexe landelijke gebiedsprocessen

Met wie?

- RNOB en andere overheden
- Ondernemers & maatschappelijke Instellingen

Planning

2025 en verder

Budget

- Regiodeal RNOB

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.1 Innovatieteam

3.2 Data gedreven werken

3.3 Gebiedsuitwerking (Peelkern)

3.4 Thema Gezondheid

3.5 Thema Veiligheid

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.1

Innovatieteam

We willen innovatie in de brede zin aanjagen en stimuleren. Daarvoor hebben we een (tijdelijk) team van medewerkers die kleinschalige pilots opzetten of ondersteunen, in samenwerking met ondernemers, financiers en kennis- en onderwijsinstellingen. We richten ons op schaalbare oplossingen die bijdragen aan onze doelen.

Tegelijkertijd bepalen we welke rol we als gemeente in willen nemen en hoe we dit structureel in de organisatie kunnen borgen.

Aanpak

Op dit moment werken we aan een 3 pilots gericht op verminderen van gewasbescherming & verbetering van de bodem.

- Communicatie
- Terugkoppeling organisatie
- Organisatorische inbedding

Met wie?

- Ondernemers
- Financiers
- Onderwijs

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied (€50.000)
- CDOKE gelden (Subsidie vanuit het rijk)

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.2

Data gedreven werken

Om richting te kunnen geven aan de gewenste ontwikkelingen in het landelijk gebied is het ook van belang om te weten waar we nu staan.

Er is veel data beschikbaar over de staat van de natuur, de kwaliteit van onze lucht en bodem en het aantal bedrijven, dieren en verwachtte ontwikkelingen in de landbouwlandbouwsector.

Voor een compleet beeld en om al deze data goed te kunnen duiden is het van belang om deze data in samenhang te bekijken en te analyseren.

We sluiten hiervoor ook aan bij initiatieven op gebied van data gedreven werken bij de RNOB, Provincie Brabant en diverse kennisinstellingen.

Aanpak

We werken aan een prototype waarin we gegevens over verschillende onderwerpen (natuur, biodiversiteit, landbouw, duurzaamheid, klimaat & energie) in samenhang met elkaar kunnen bekijken. We maken hiervoor gebruik van data die we zelf in huis hebben en van openbare data die vrij toegankelijk is.

Op basis van dit prototype bepalen we
- of het zinvol is om deze data integraal te ontsluiten,
- of dit ons helpt bij beleidsontwikkeling (bijvoorbeeld via scenario planning)

Op basis van de resultaten besluiten we over het vervolg .

Met wie?

- Andere overheden, RNOB
- ShintoLabs

Planning

2025 Prototype
2026: Verder uitwerking

Budget

- Overheveling restant budget Kadernota 2024: Data Landelijk gebied (€100.000)

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.3

Gebiedsuitwerking *Peelkern*

Land van Cuijk kent een grote variatie aan landschappen, bodems en productie omstandigheden. In onze visie hebben we een aantal ambities geformuleerd, die voor de verschillende deelgebieden anders uitpakken.

Het water- en bodem- systeem zijn in de toekomst voor veel doelstellingen meer leidend dan nu. Dat leidt per deelgebied tot andere kansen en doelen voor de landbouw, natuur en energie opwek.

In de visie hebben we globaal richting gegeven aan de ontwikkelingen van de verschillende deelgebieden.
De komende periode werken we dit in meer detail verder uit.

Aanpak

We kiezen voor de uitwerking van één gebied : 'Peelkern'

- Om tot eenduidige definities te komen voor verschillende begrippen zoals
  - Kernrandzones,
  - Bebouwingsconcentraties
  - Landgoederen (zone)
- Om de aansluiting bij bestaande (lopende) gebiedsprocessen vorm te geven
- Om aan te sluiten bij de uitwerking van de programma's van de Omgevingswet

Op basis van opgedane ervaring en inzichten werken we de andere gebieden uit.

Met wie?

- Kernklankbordgroep (ZLTO, MVLvC, Waterschap e.a. stakeholders)
- Provincie, NOVEX, RNOB

Planning

2025: Peelkern
2026 – 2028: overige gebieden

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied (€50.000)

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.4

Gezondheid

We werken aan een gezonde leefomgeving. Een duurzame, gezamenlijke toekomst kan alleen met volle aandacht voor ons klimaat, biodiversiteit, efficiënt gebruik van grondstoffen en verbetering van de kwaliteit van ons water en de buitenlucht.

We hebben aandacht voor de gezondheid van mensen en hun leefomgeving, vanuit de basis het One Health principe: “communicatie, coördinatie en samenwerking tussen menselijke, dierlijke, milieu-gerelateerde gezondheid en andere relevante partners”. De One Health-aanpak kan uitbraken van zoönotische ziekten bij dieren en mensen voorkomen & voedselveiligheid en -zekerheid verbeteren

Aanpak

We werken vanuit het One Health principe en bouwen aan uitbreiding van ons netwerk.
- Binnen Mooi Maasvallei werken we aan een positief gezonde leefomgeving
- Samen met de Radboud Universiteit onderzoeken we of en hoe gemeente LvC kan uitgroeien tot een Bio District

- We zoeken nadrukkelijk de samenwerking binnen de organisatie, binnen de regio en met de GGD
- We houden intensief de vinger aan de pols bij projecten en activiteiten die al lopen, zoals bijvoorbeeld de aanpak van geuroverbelaste situaties en schone lucht akkoord

Met wie?

- Samenwerkingsverband Mooi Maasvallei
- Onderwijs

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied

Aanjagen, experimenteren & netwerken

3.5

Veiligheid

Veiligheid maakt onlosmakelijk onderdeel uit van het nagestreefde goede woon- en leefklimaat.
Ons nog op te stellen VAB-beleid, waarbij het streven is gericht op hergebruik van (leegstaande) opstallen, draagt bij aan de bevordering van de veiligheid.

We leggen de verbinding met ons Uitvoeringsplan Veiligheid 2025-2026 en slaan we samen met de politie, Platform Veilig Ondernemen en ZLTO de handen ineen om de veiligheid in het buitengebied te waarborgen.

Aanpak

We leggen de verbinding met ons Uitvoeringsplan Veiligheid 2025-2026.

We helpen bij de uitvoering en werken samen aan een plan voor na 2026.

Met wie?

- Politie regio Peel & Leigraaf
- Andere gemeentes
- ZLTO

Planning

2026 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied

Ondersteunend voor de uitvoering

4.1 Inspiratie & Communicatieplatform

4.2 Ondersteuningsteam landelijk gebied

Ondersteunend voor de uitvoering

4.1

Inspiratie & communicatie platform

Er is veel kennis aanwezig over de transities in het landelijk gebied. Maar deze kennis is verspreid. We maken een informatie- en inspiratieplatform waarop we kennis en informatie waar lokaal behoefte aan is of die goed bij Land van Cuijk, verzamelen en beschikbaar stellen.

Via het platform kunnen agrariërs, natuurontwikkelaars, inwoners en ondernemers kennis opdoen over ontwikkelingen in het landelijk gebied, verschillende vormen innovatie en de financiële kansen en mogelijkheden die daarbij horen.

Aanpak

De basis voor een inspiratie & communicatieplatform is gereed

De informatie op deze website vullen we steeds verder aan.

Met wie?

- Ondernemers
- Onderwijs
- Andere Overheden

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied (€50.000)

Ondersteunend voor de uitvoering

4.2

Ondersteuningsteam landelijk gebied

De gemeente heeft de ambitie om agrariërs, maar ook andere ondernemers, die zich duurzaam willen ontwikkelen daarbij te ondersteunen. Voor veel innovaties is kennis nodig of is samenwerking tussen agrariërs nodig. Voor het sluiten van kringlopen, om nieuwe experimenten te starten en kennis uit te wisselen wil de gemeente samenwerking tussen ondernemers bevorderen.

Het ondersteuningsteam fungeert als een spin in het web en knoopt kennis, ondernemerschap en beleid aan elkaar. Het kan ondernemers helpen om de juiste procedures te doorlopen of specifieke vragen van ondernemers bij de juiste beleidsambtenaar te adresseren, maar kan er ook voor zorgen dat kennisvragen bij de juiste onderzoeksorganisaties terecht komen.

Aanpak

Afgelopen jaren hebben we (intern) goede ervaring opgedaan met een ondersteuningsteam voor de LBV/LBV+ regelingen.

We verbreden de focus van dit team naar ontwikkelingen in landelijk gebied. Dit kan door samenvoegen en/of herschikken van aantal bestaande overlegstructuren.

Voor de langere termijn onderzoeken we welken aanvullende ondersteuning nodig is en wat dit betekent voor de beschikbare capaciteit

Met wie?

- Ondernemers
- Andere Overheden

Planning

2025 en verder

Budget

- Regulier budget: Vitaal Landelijk gebied